

VGR Analys 2025:3

2024 års uppföljning av Öka inkluderingen

Uppföljning av Västra Götalandsregionens program för
Öka inkluderingen 2022-2025

Innehåll

Inriktning program.....	2
Genomförande och resultat	4
Insatsområde Öka invånarnas delaktighet och inflytande i samhällets utveckling	6
Insatsområde Främja en jämlik tillgång till sociala nätverk och mötesplatser mellan människor.....	11
Insatsområde Tillvarata allas kompetens	15
Insatsområde Tidiga insatser för barn och unga	17
Bilaga 1: Förteckning över 2024 års beviljade projekt	21
Bilaga 2: Förteckning över verksamhetsbidrag och föreningsstöd	21

Inriktning program

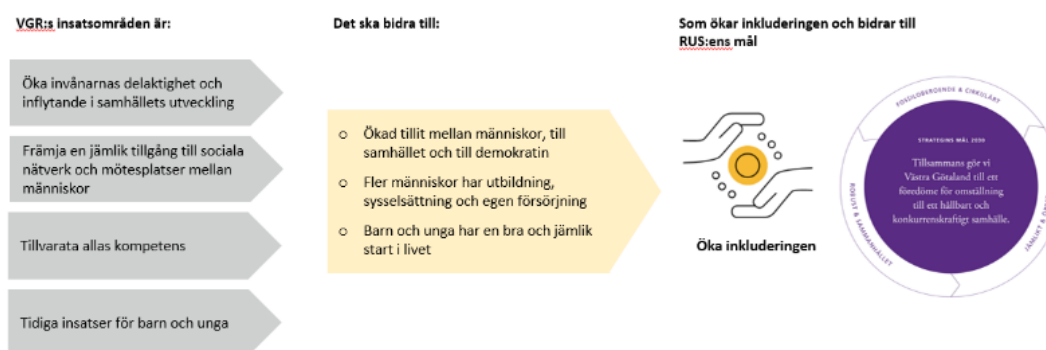
Programmet *Öka inkluderingen 2022-2025* beskriver Västra Götalandsregionens syfte, inriktning och prioriteringar för att öka inkludering, tillit och sammanhållning i Västra Götaland.

Det handlar bland annat om delaktighet, inflytande och trygghet samt framtidstro på individnivå. Det civila samhällets aktörer är centrala i genomförandet genom de nätverk och sociala sammanhang som de erbjuder. Det handlar om att främja demokratin genom att lyfta invånarens intressen, samt om individens möjlighet att göra sin röst hörd och att påverka i beslutsprocesser, liksom tilliten till medmänniskor och till samhällets institutioner. Prioriteringen handlar i högsta grad om de som riskerar att hamna i utanförskap och de som vi har svårast att nå, bland vilka delaktigheten och framtidstron särskilt behöver stärkas.

Insatsområden:

- Öka invånarnas delaktighet och inflytande i samhällets utveckling
- Främja en jämlik tillgång till sociala nätverk och mötesplatser mellan människor
- Tillvarata allas kompetens
- Tidiga insatser för barn och unga

Figuren nedan illustrerar insatslogiken för de tre insatsområdena i programmet, vad de förväntas bidra till och hur de i sin tur bidrar till målet för den regionala utvecklingsstrategin.

Miljö- och regionutvecklingsnämnden (MRU) är huvudansvarig¹ för programmets genomförande och uppföljning, men genomförandet sker i nära samverkan med infrastruktur- och kollektivtrafiknämnden (IKN) och

¹ Vid beslut om programmen var regionutvecklingsnämnden (RUN) huvudansvarig i nära samverkan med övriga nämnder inom regional utveckling och beredningen för folkhälsa och social hållbarhet respektive beredningen för mänskliga rättigheter.

kulturnämnden (KUN) utifrån respektive nämnds uppdrag och prioriteringar. Regionstyrelsens hållbarhetsutskott bidrar utifrån sina olika uppdrag, liksom beredningen för mänskliga rättigheter.

Upplägg rapport

Efter inledning då programmets inriktning beskrivs kommer ett avsnitt som rör genomförande och resultat. Varje insatsområde lyfts i separata avsnitt utifrån rubrikerna genomförande och reflektion. Vidare lyfts exempel på resultat i vissa insatser.

2024 års uppföljning bygger på det arbete som gjort utifrån det regionala utvecklingsuppdraget. Årets uppföljning omfattar ej hållbarhetsavdelningens arbete med de sociala hållbarhetsmålen, som följs upp separat. Inte heller de insatser inom folkhälsa som beskrivs i programmet följs upp i denna årsrapport då insatserna fått ny hemvist inom hälso- och sjukvården.

Genomförande och resultat

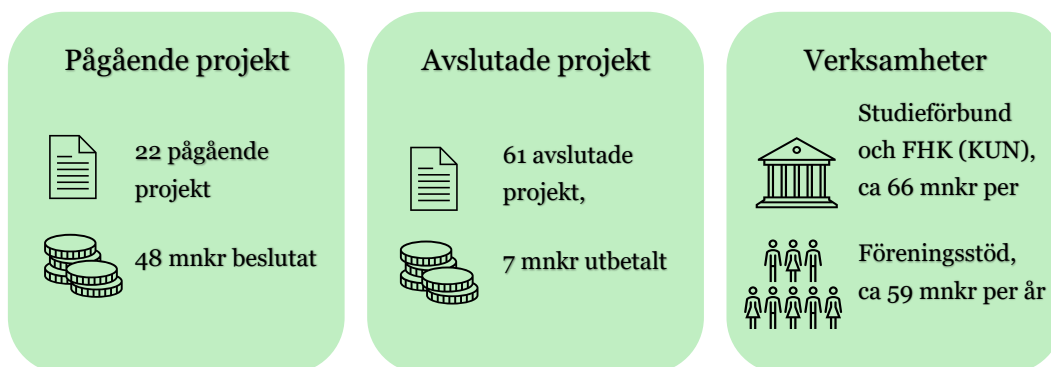
Programmet har pågått under 2022–2024. Vilka insatser som finansieras styrs av programmet och respektive nämnds årliga detaljbudget. För programmets genomförande är dialog och samverkan mellan VGR och civila samhällets organisationer i Västra Götaland en viktig utgångspunkt. Även samverkan med kommunalförbunden och kommunerna spelar en central roll för genomförandet på delregional och lokal nivå.

Den långsiktiga prioriteringen är en förutsättning för visionen om det goda livet, och för att den nödvändiga omställningen till ett hållbart samhälle också upplevs som rättvis. Många aktörer har inom ramarna för den pågående RUS-översynen lyft de sociala hållbarhetsfrågorna som alltmer akuta, och det finns både behov och potential av att satsningar inom detta område får en synligare roll i det regionala utvecklingsarbetet. Dessa frågor inbegriper bland annat invånarnas tillit till varandra och till samhällsinstitutioner, demokratifrågor och medie- och informationskunnighet, social sammanhållning och geografisk ojämlikhet.

Programmet hänger i olika grad samman med de övriga programmen för hållbar omställning. Vad gäller programmen för Bygga kompetens och Öka inkluderingen samspelar och kompletterar dessa tydligt med varandra. Detta gäller framförallt insatsområden 3 och 4 som handlar om att tillvarata allas kompetens och tidiga insatser för barn och unga. Till exempel har folkhögskolorna i uppdrag att bygga kompetens och på så sätt bidra till ökad inkludering. Det finns en koppling till genomförandet av programmet med Västra Götalands kulturstrategi och då främst genom ett *Vidgat deltagande*. I uppföljningen lyfts därför även exempel på denna typ av insatser men de tas dock inte upp i den ekonomiska redovisningen. Det gäller till exempel utförare och samarbetsparter vars långsiktiga uppdrag från kulturnämnden speglar dessa aktörers arbete med vidgat deltagande. Det gäller också stödet till studieförbundens verksamhet samt främjande insatser inom ramen för Styrelsen för kulturutvecklings uppdrag.

I figuren nedan lyfts hur många projekt som pågår och avslutats samt hur mycket som är utbetalt². Därtill finns information om de verksamhetsbidrag och organisationsbidrag som beslutats om för 2024, och hur mycket medel som går till de olika stödtyperna.

² Uppgiften är när möjligt de facto utbetalt i slutredovisat projekt.

Utöver det genomförande som lyfts i uppföljningen kan även de delregionala utvecklingsmedlen (DRUM)³ gå till insatser inom *Öka inkludering*. Kommunalförbunden och Business Region Göteborg (BRG) beslutar själva om satsningar för de regionala utvecklingsmedlen och detta redovisas i en separat uppföljning.

³ För 2024 uppgick DRUM-medlen till drygt 50 miljoner kronor fördelade på de fyra kommunalförbunden och för Göteborgsregionen inklusive BRG. Berörda nämnder är RUN, MN och KUN. En uppföljning av DRUM-medlen sker årligen och tas fram utifrån de underlag som KF respektive BRG skickar in. Rapporten tillgängliggörs på www.vgregion.se/analysportalen.

Insatsområde Öka invånarnas delaktighet och inflytande i samhällets utveckling

Invånarnas delaktighet och inflytande i samhällets utveckling behöver öka för att uppnå en ökad inkludering i Västra Götaland. Alla som bor, verkar och vistas i länet behöver tillgång till forum och arenor på lika villkor, för att kunna påverka de beslut som rör deras eget liv samt samhällets utveckling.

(Programmet Öka inkluderingen 2022-2025)

Genomförande

Insatsområdet handlar bland annat om att utveckla forum och former för dialog för att nå röster från de invånare som inte nås idag. De många folkbildningsaktörer som VGR samverkar med; studieförbunden med dess medlemsorganisationer liksom folkhögskolorna samt många andra civilsamhällesaktörer, bidrar via sina verksamheter till ökad delaktighet och inflytande. Dessa folkbildande forum fungerar som plattformar för såväl formell utbildning som bildning. Dialog, reflektion och kritiskt tänkande skapar egenmakt och individer som deltar aktivt i kultur- och samhällsliv, en grundbult i demokratiutveckling och social sammanhållning.

Dialog mellan invånare och förtroendevalda är av stor vikt för att uppehålla förtroende för samhällets institutioner. VGR har ett antal politiskt beslutade dialogytor där förtroendevalda möter representanter ur det civila samhället. Dessa är; sociala ekonomins råd (SER) under kulturnämnden, Pensionärsrådet under Regionstyrelsen och de fem samråden med inriktning barnrätt, funktionshinder, hbtqi, nationella minoriteter samt mänskliga rättigheter under Beredningen för mänskliga rättigheter. Inom ramen för den regionala överenskommelsen (RÖS-gruppen) mellan VGR och det civila samhället och som en del av pågående utvecklingsarbete av samverkan arrangerar även RÖS-gruppen öppna dialogmöten där civilsamhällesrepresentanter får komma till tals kring utmaningar och möjligheter vad gäller förutsättningar för samverkan.

Aktiv involvering är en princip och utgångspunkt i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. I praktiken handlar det om att säkerställa att personer med funktionsnedsättning involveras, får komma till tals och får möjlighet att påverka olika beslut och insatser som rör deras liv. Syftet är att öka förutsättningarna för att produkter, tjänster och verksamheter blir relevanta och till nytta för användarna.

Aktiv involvering är också namnet på ett forum för pågående samverkan mellan funktionshinderrörelsen och Västtrafik i frågor om tillgänglighet och jämlikhet i kollektivtrafiken

VGR tillhandahåller även Tillgänglighetsdatabasen (TD) som är ett verktyg för såväl VGR:s egna verksamheter som externa aktörer såsom bibliotek, utställningar och arrangörer av scenkonst i Västra Götaland

När det gäller barn och unga sker dialogen främst direkt med målgruppen. Att skapa forum och former för dialog tillsammans med barn och unga handlar om att säkerställa deras rätt till delaktighet och inflytande.

Kulturnämnden avsatte medel till projektanställning av fyra Unga kulturutvecklare under hösten 2024. Deras uppdrag ska resultera i ett textmässigt medskick gällande hur ungas perspektiv kan ingå som en del i beredningen av nämndens projektstöd. Under året har det genomförts ett flertal insatser för att sprida guiden *Unga utvecklare. Att inkludera unga på riktigt*. Bland annat arrangerades ett lärpas under konferensen kraftsamling fullföljda studier. Guiden är framtagande av Unga kulturutvecklare och syftar till att ge kommuner och regioner stöd i att involvera unga i utvecklings- och beslutsprocesser.

VGR är sedan 2023 en pilotregion i Sveriges Ungdomsråds projekt, Regional Youth Project. Syftet är att öka ungas inflytande och möjligheter att organisera sig i regionala frågor och beslutsprocesser. Under 2024 har fokus varit på att involvera ungdomar och regionpolitiker i utvecklingsprocessen. Bland annat har det skapats en referensgrupp för ungas inflytande i VGR.

I september 2024 beslutade regionstyrelsen att tilldela medel för ungdomsrepresentation i internationella organisationer. Denna insats syftar till att öka inkluderingen genom att ge ungdomar möjlighet att delta i internationella forum. Detta främjar mångfald och inkludering genom att unga får en plattform att uttrycka sina åsikter och påverka beslut som rör deras framtid. Genom att engagera ungdomar i internationella sammanhang stärks deras delaktighet och inflytande, vilket bidrar till ett mer inkluderande samhälle i Västra Götaland. Beslutet omfattar organisationerna Assembly of European Regions (AER), Environmental Conference of Regions (Encore) och Nordsjökommissionen.

Kulturförvaltningens uppdrag har under 2024 inneburit förflyttningar inom vidgat deltagande så som tillgänglighetsfrågor, yttrandefrihet och demokrati, nationella minoriteter, digitalisering, läsfrämjande och platsutveckling.

Förvaltningen för kulturutveckling arbetar bland annat uppsökande och samverkar med de nationella minoriteterna och teckenspråkiga för att gemensamt stärka deras egenmakt och tolkningsföreträde. Under året har ett kunskapspaket kring nationella minoriteter lanserats till folkbiblioteken i Västra Götaland. Barnens bibliotek har publicerat ett tema-paket om nationella minoriteter efter avstämning med samråd nationella minoriteter. Utställning om nationella minoriteter "Sammanflätade historier - nationella minoriteter i Sverige", togs fram i dialog med representanter för de från nationella minoriteterna. Utställningen syftar till att öka och sprida kunskap om nationella minoriteter och minoritetsspråk. Utställningen går sedan hösten 2024 runt på turné i regionen under 2024-2025.

Förvaltningen har även arbetat kunskapshöjande och rådgivande inom den museala verksamheten för att museerna ska tillgängliggöra sina samlingar genom fysiska och digitala anpassningar liksom via populärkommunikation av kulturarv. Andra förflyttningar med relevans för insatsområdet är också att museipedagoger tagit fram metodiska arbetssätt för att stärka barn och ungas inflytande och delaktighet och att museer stärker sin roll som en viktig arena för demokratiska samtal och som mötesplats.

För mer jämlik idrottsrörelse en delas årligen ett stipendium för aktiva idrottare med funktionsnedsättning ut. Syftet att uppmärksamma personer som har gjort utmärkta prestationer och som blir förebilder för andra att börja paraidrott. År 2024 mottog fem idrottare, två föreningar och tre ledare VGR:s parasportstipendier.

Under 2024 har Västra Götalands Parasportförbund kartlagt idrottsföreningar som erbjuder parasport i Sjuhärad och Fyrbodal, och tagit fram en lägesbeskrivning om inkluderingens betydelse för kultur och hälsa. Medvetenheten om vikten av inkludering inom idrott för personer med funktionsnedsättning har ökat. Rekommenderade åtgärder för att öka inkluderingen har identifierats och förberetts för implementering. Dessa insatser har lagt grunden för fortsatt arbete och utveckling under 2025.

Satsningar i att stärka medie- och informationskunnigheten (MIK) är en prioriterad insats. Det handlar om att öka delaktigheten bland invånarna för en stärkt inkludering samt för att motverka desinformation. Förvaltningen för kulturutveckling arbetar främjande med MIK inom bland annat biblioteksutveckling, film och kulturarv. Under perioden har exempelvis ett samarbete inom MIK LABB intensifierats med Trollhättans stad, Borås stad och Göteborgs stadsdel Bergsjön samt lokal dagspress.

För att stödja digital inkludering är VGR medlem i det nationella nätverket Digidel, som arbetar med både digital delaktighet och MIK. Flertalet

digidelcenter i kommunerna är igång med verksamhet och gör skillnad för den digitala delaktigheten. Det regionala nätverket Möte Med Mik (MMM) drivs numera av kulturförvaltningen och VGR deltar även i ett interregionalt och ett nationellt nätverk för MIK-frågor.

Reflektioner

Den samhällsutveckling med tilltagande kriser inom såväl globala ekonomi, klimat som social sammanhållning som vi sett de senaste åren har lett till ökad oro och minskad samhörighet i vårt län. En gemensam kraftsamling från alla nivåer i samhället lär krävas för att vända utvecklingen. En stor del av insatserna handlar om att skapa och utveckla befintliga forum, former och arenor, både fysiska och digitala.

Studier visar att barn och ungas tro på demokratin sjunker. Många känner sig maktlösa och upplever att de inte kan påverka samhällets utveckling. Det finns också en osäkerhet gällande om politikerna kan lösa samhällsproblemen. En fortsatt viktig del av genomförandet är därför att stärka VGR:s strukturer och arbetssätt för dialog med barn och unga. En insats handlar om att stärka samverkan med civilsamhällesorganisationer med målet att inkludera fler grupper av barn och unga. Med stöd av organisationernas kunskap och arenor ökar möjligheten att ha dialog med de som är svårare att nå.

Dialog och en känsla att bli lyssnad på bygger tillit och framtidstro. För att nå ut till grupper som sällan hörs krävs i vissa frågor samarbete såväl inom den regionala nivån som den kommunala nivån. Här har VGR potential att samordna, lyfta goda exempel utifrån framtagna metoder och genom ekonomiska stöd bidra till en utveckling av metoder som kan fungera för att öka lyhördheten och flexibiliteten inom offentlig sektor inför förändrat samhällsklimat och behov bland invånarna.

Digitala former för att göra sin röst hörd som invånare och eller engagerad inom civilsamhället bör undersökas. Medie-och informationskunskap är fortsatt mycket relevant att stärka där VGR bör ha en fortsatt roll i att finansiera och samordna insatser till invånarna som ett led i sitt demokratistärkande uppdrag.

Exempel på resultat

Under den europeiska regionveckan i Bryggel bjöd kulturnämnden in till seminariet *Involving Young People in Policy Making Processes and Democracy Building*. Tre Unga kulturutvecklare presenterade den guide de tagit fram om hur unga kan involveras i beslutsprocesser. Medverkade gjorde även EU:s organ för utbildning och kultur (EACEA) och International Youth Think Tank (IYTT). Seminariet var välbesökt med cirka 60 deltagare från 12 länder. VGR, kulturnämnden, de unga kulturutvecklarna och IYTT upplevde det väldigt givande och är positiva till att genomföra liknande arrangemang.

Satsningen Unga kulturutvecklare

Arbetet i forumet "Aktiv involvering" ska möjliggöra, och kännetecknas av, gemensamt lärande och problemlösning i nära partnerskap. Representanter från funktionshinderföreningar deltar i ett antal projekt för att utveckla och förbättra Västtrafiks tjänster och produkter. En arbetsform är att gemensamt genomföra insiktsutbildningar, det vill säga att genom praktisk erfarenhet varvat med teori få insikt i hur en verksamhet ter sig för den som till exempel är blind eller använder rullstol.

Forumet Aktiv involvering med koppling till Västtrafik

Insatsområde Främja en jämlik tillgång till sociala nätverk och mötesplatser mellan människor

En central fråga för ökad samhörighet är att ge alla invånare som inte har egna nätverk och kontakter till samhälle i helhet möjlighet att få sådana. Att ingå i olika sociala och kulturella sammanhang främjar hälsan och välbefinnandet, motiverar till fortsatta studier, bygger nätverk, kompetensutvecklar och förbereder för arbete, erbjuder social samvaro för den som upplever ofrivillig ensamhet och stärker språkkunskaper för den som är ny i Sverige.

(Programmet Öka inkluderingen 2022-2025)

Genomförande

För att skapa meningsfulla sammanhang är såväl kulturinstitutioner, folkbiblioteken och folkbildningsaktörer och andra civilsamhällesorganisationer centrala. Regionen samverkar via ekonomiska stöd, så som långsiktiga uppdrag, verksamhetsstöd, organisationsstöd och projektstöd och stipendier, med en stor mängd aktörer för att möjliggöra för mångfald i och en geografisk spridning av en kulturell och demokratisk infrastruktur i hela länet.

Under året har nya långsiktiga uppdrag arbetat fram mellan kulturnämnden och kulturaktörer för att tillgängliggöra kulturaktiviteter i hela Västra Götaland. I uppdragen är ett av de prioriterade områdena från kulturstrategin vidgat deltagande. Kulturförvaltningens främjande arbete har som främsta syfte att bidra till en stärkt kulturell infrastruktur i hela länet.

Kulturnämnden tillförde även studieförbunden 10 miljoner under 2025 för att kompensera de minskade statliga anslagen.

Flera av kulturnämndens verksamhetsstöd för folkhälsa och mänskliga rättigheter har i syfte att bidra till ökad inkludering. Inriktningen på verksamhetsstöden är att öka delaktigheten hos målgrupper som inte självklart nås av eller tar del av generella insatser utan riktade insatser krävs för att nå och öka delaktigheten hos målgrupperna. Även kulturnämndens projektstöd främjar ett vidgat deltagande med fokus på barn och ungas möjlighet att själva utöva och delta i kultur och samhällsliv.

Barn och ungas deltagande i kultur- och samhällsliv och deras möjlighet till en meningsfull fritid är en särskild prioritet för programmet och här är VGR:s stöd till Kultur Ungdom och idrottsrörelsen av särskilt stor betydelse. För att få fler barn och unga delaktiga i föreningslivet pågår bland annat en samverkan med RF-SISU Västra Götaland i satsningen ”Make a move” med fokus på jämlika förutsättningar för fysisk aktivitet och rörelseglädje. Satsningen innebär även samverkan med Göteborgs universitet, Regionhälsan, kommuner, Länsstyrelsen och andra aktörer.

Sociala ekonomins råd (SER) har under året utvecklat det första idéburna offentliga partnerskap (IOP) mellan kulturnämnden i VGR och de fyra delregionala plattformarna för social ekonomi i Västra Götaland. IOP-avtalet ska bidra till att utveckla och stärka området social ekonomi och sociala innovationer som även kopplar an till och breddar genomförandeperspektivet i prioriteringen stärka innovationskraften samt bidra till demokratiutveckling delregionalt och lokalt. IOP-samverkan kommer även innebära en förstärkning av dialogytor och mötesplatser delregionalt, som ett led för demokratiutveckling.

VGR är även medlem i flera internationella nätverk bland annat det europeiska nätverket för Social ekonomi, REVES som driver påverkansarbetet och sprider kunskap och erfarenheter av arbete med social ekonomi.

Inom ramen för arbetet med överenskommelsen och ambitionen för samverkan med det civila samhället har strategiska förutsättningsfrågor för samverkan, gällande dialog, finansieringsformer och kunskapshöjning kunnat avancera. Särskilt fokus under året har varit utveckling av former för dialog med det civila samhällets organisationer, utveckling av IOP-samverkansprocessen och framtagande av statistik över civila samhällets organisationer i hela Västra Götaland.

Reflektioner

Att ha något meningsfullt att göra och goda sociala relationer är grundläggande för de som ser sig vara i utanförskap. Utifrån ett internationellt perspektiv är tilliten till andra fortsatt hög i Västra Götaland. Som lyfts i regionrapport Osvuret är bäst⁴ så kan bland annat en förutsättning för tillit och delaktighet vara att känna samhörighet. Den är förvisso god för vissa grupper men mindre bra för andra. Bredvid kommunerna och kommunalförbunden kulturinstitutionerna, och

⁴ Osvuret är bäst. Regionrapport 2023 – en samlad analys av samhällsutvecklingen i Västra Götaland. VGR Analys 2023:2.

folkbiblioteken är kulturarv- och hembygdsföreningar samt andra civilsamhällesaktörer viktiga samarbetsparter i det främjande arbetet för ett vidgat deltagande.

Det civila samhällets roll för att bygga egenmakt hos människor och förebygga att individer hamnar i utanförskap påtalas i allt fler sammanhang. Att bibehålla och där det är möjligt utöka stödet till det civila samhällets aktörer är därmed viktigt för att bibehålla en stark demokratisk infrastruktur. Detta gäller inte minst folkbildningen som lider av stora neddragningar från nationellt håll.

Det civila samhället är en strategisk samarbetspart för att klara samhällsutmaningarna. Data över civilsamhällets utbredning i Västra Götaland har under året använts till att påvisa sektorns betydelse och potential för såväl politiker som civilsamhällets organisationer. Datan presenteras via webben och kommer att följas upp vartannat år.

Inom ramen för insatsområdet finns ambitionen att samordna såväl dialog som stöd till det civila samhällets organisationer. Detta för att få en mer systematiserad och jämbördig relation mellan VGR och det civila samhället. Internt har VGR arbetat med att stärka förutsättningarna för samverkan med det civila samhällets aktörer; till exempel genom samstämmighet i kriterier för utlysningar av stöd, kunskapsökning om idéburet offentligt partnerskap (IOP) och reserverad upphandling. Överhörning och samordna arbetet mellan de politiskt beslutade dialogytor har stärkts under året med nämndövergripande träffar liksom förvaltningsövergripande kollegialt nätverk kring samverkan med civilsamhället med syfte att fortsätta utveckla systematik i dialog och samverkan.

Arbetet med platser utveckling skapar egenmakt och reellt inflytande för invånarna, det synliggör möjligheter och idéer som kan realiseras och det bygger även kontaktytor mellan kommun och lokalsamhället som en viktig grundbult för tillit. Även om arbetet med platsutveckling är en prioriterad insats i programmet *Knyta samman Västra Götaland* bidrar detta arbete i allra högsta grad till en ökad inkludering.

Exempel på resultat

Idéburet offentligt partnerskap (IOP) är en samarbetsmodell mellan offentliga aktörer och den sociala ekonomin. Det tecknade IOP:t mellan kulturnämnden och de fyra delregionala plattformarna för social ekonomi i Västra Götaland syftar till att långsiktigt främja demokratisk utveckling, lokal innovation och social hållbarhet i länet. Det är det första i sitt slag. Genom IOP:t kan VGR bli bättre på att tillvarata den idéburna sektorns kompetens och resurser och bidra till ett mer inkluderande och hållbart samhälle.

IOP mellan VGR, Göteborgsregionens sociala ekonomi, Sociala ekonomins nätverk Skaraborg, Social ekonomi Sjuhärad och Social Ekonomi Fyrbodal.

Insatsområde Tillvarata allas kompetens

Samtidigt som arbetsgivare har svårt att hitta arbetskraft med rätt kompetens, finns det grupper som har svårt att ta sin in på arbetsmarknaden. För att tillvarata allas kompetens behöver ett arbete med jämlika förutsättningar att kunna delta i samhället på olika nivåer. Potentialen hos varje enskild människa behöver tas tillvara för ett jämlikt Västra Götaland. *(Programmet Öka inkluderingen 2022-2025)*

Genomförande

Folkbildningens organisationer är centrala möjliggörare inom flera områden, exempelvis funktionsrätt, nationella minoriteter, föreningsutveckling mm. VGR:s stöd till studieförbunden syftar bland annat till att öka kompetensen i det civila samhället genom exempelvis styrelseutbildningar.

Folkhögskoleförvaltningen är en viktig aktör för insatser inom tillvarata allas kompetens. Folkhögskolorna bidrar med möjligheter som andra reguljära utbildningsaktörer ofta saknar. Folkhögskolornas studieform ger ofta nya chanser till studier som senare kan leda till jobb.

Projekt Helhetslyftet medfinansieras av europeiska asyl-, migrations- och integrationsfonden (AMIF). Satsningen drivs av Västra Götalandsregionens folkhögskoleförvaltning och genomförs i 16 kommuner i Västra Götaland med 30 partners från kommuner, vuxenutbildningar, folkhögskolor, naturbruksgymnasium och civilsamhällesorganisationer. Från starten 2023 och fram till sommaren 2025 då projektet avslutas förväntas 2 400 tredjelandsmedborgare långt från arbetsmarknaden att nås av insatser som underlättar deras etablering på arbetsmarknaden och i samhället. Arbetsförmedlingens lokala överenskommelser har underlättat genomförandet av Helhetslyftets insatser i flera kommuner.

Folkhögskoleförvaltningen, Mölndals stad, Hassela Solidaritet och Youth 2030 Movement driver tillsammans ESF-projektet Ung-labbet. Projektet handlar om att utveckla nya metoder för att unga och unga vuxna 16-29 år ska hitta jobb eller återuppta sina studier.

I samrådet för integration/migration som Länsstyrelsen i Västra Götaland samordnar har under 2024 områden som arbetsmarknad och utbildning, hälsa, boende samt demokrati och jämlikhet prioriterats. Samrådet som är ett nätverksforum ska bidra till att strukturella problem och/eller utvecklingsområden hanteras på rätt nivå och av rätt aktör. I oktober

genomfördes Integrationsforum. Länsstyrelsen arrangerar dagen tillsammans med Arbetsförmedlingen, Migrationsverket och VGR. Temat var "Arbetsmarknadsintegration - Låt oss göra mer av det som fungerar! Intresset för Integrationsforum var stort och 170 personer tog del av programmet på plats och närmare 300 personerna kopplade upp sig digitalt till konferensen. Dagen motsvarade deltagarnas förväntningar i mycket hög utsträckning.

I början av året avsatte kulturnämnden en miljon kronor till kultursamarbeten med ukrainska, belarusiska och ryska konstnärer med anledning av kriget i Ukraina. Under året fördelades stöd till sex projekt varav ett innebar att Kulturtidskriften Glänta var värd i maj-juni för tre redaktörer från den ukrainska tidskriften Gwara media (Kharkiv). Samtliga residens som fått stöd hittills i år är till för ukrainska konstnärer och kulturarbetare.

Reflektioner

Som angavs inledningsvis ligger detta insatsområde nära delar av programmet Bygga kompetens. Programmen berör målgrupper som på olika sätt är i eller riskerar att hamna i utanförskap. I Bygga kompetens ligger fokus på att fler ska ha utbildning, sysselsättning och egen försörjning. I programmet Öka inkluderingen ligger fokus på jämlikhet, delaktighet och inkludering i samhället i stort. Inom ramen för detta insatsområde är folkbildningen central.

Exempel på resultat

Helhetslyftet pågår för fullt. Målet är att 2400 tredjelandsmedborgare långt från arbetsmarknaden ska nås av insatser som underlättar deras etablering på arbetsmarknaden och i samhället. En första uppföljning av insatserna jobbspår och förberedande jobbspår på folkhögskolor och kommuner i området runt Göteborg visar att 30 procent av deltagarna går vidare till arbete och 16 procent går vidare till yrkesutbildning och SFI. Den 27-29 maj fick Helhetslyftet representera Sverige i en projekttävlingen under konferensen INFORM EU i Hannover.

Projekt: Helhetslyftet

Projektägare: VGR Folkhögskolor

Insatsområde Tidiga insatser för barn och unga

De socioekonomiska klyftorna och boendesegregationen ökar. En allt större andel yngre är inte nöjda med livet och alltför många barn och unga lider av psykisk ohälsa. Det finns idag brister när det gäller tillgången till hälsofrämjande och förebyggande insatser, särskilt för barn och unga i skolåldern. Den typ av insatser bör ske på flera arenor och samverkan blir därmed av avgörande betydelse för barn och ungas hälsa. .

(Programmet Öka inkluderingen 2022-2025)

Genomförande

Ett sätt att möta utmaningar och behov inom öka inkluderingen för målgruppen barn och unga är att kraftsamla för fullföljda studier. Kraftsamling fullföljda studier handlar om att ge barn och unga de bästa förutsättningarna för en bra start i livet och för god hälsa, utbildning och utveckling.

Som en del i översynen av RUSen har samtliga kraftsamlingar utvärderats. Översynen syftar bland annat till att förstärka genomförandet av den regionala utvecklingsstrategin för Västra Götaland. Utvärderingen har bidragit med viktig kunskap som omhändertas i det fortsatta arbetet.

För att skapa förutsättningar och en infrastruktur för ett långsiktigt arbete inom området Fullföljda studier i Västra Götaland finns sedan 2022 fyra delregionala kunskapsnoder vid respektive kommunalförbund. Noderna bidrar till samverkan och mer jämlika förutsättningar för arbetet i kommunerna. Under 2024 har samverkan inom och mellan noderna stärkts. Bland annat har ett gemensamt ansvarstagande för Kunskapsbanken ”www.fullfoljdastudier.se” tagits, webinarier serien ”Samling fullföljda studier” har genomförts och noderna har startat ett ESF-projekt tillsammans. Under 2024 har arbetet tillsammans med kunskapsnoderna genomförts i syfte att stärka den delregionala och regionala infrastrukturen för samverkan och genomförande av aktiviteter. Detta arbete samt kunskap från den lärande utvärderingen av kunskapsnoderna ligger till grund för projekten Kunskapsnoder fullföljda studier 2025.

Konferensen Kraftsamling Fullföljda studier genomfördes i september. Den finansierades av miljö- och regionutvecklingsnämnden men genomfördes i samverkan med de fyra delregionala kunskapsnoderna. Konferensen erbjöd kunskap, inspiration och nätverkande på temat Motivation och framtidstro. Intresset för konferensen var stort med drygt 450 deltagare samt ytterligare

150 deltagare digitalt. Deltagarna kom från olika verksamheter inom kommun, VGR, akademi och föreningsliv. Utvärderingen visar att konferensen är uppskattad. Nytt för i år var att tydligare lyfta in unga och deras röster i genomförandet av konferensen.

För att möjliggöra för verksamheter att i samverkan utveckla tidiga främjande insatser som ska bidra till att fler barn och unga klarar sin skolgång finns VGR:s sociala investeringar. Under 2024 har 12 sociala investeringsprojekt haft verksamhet, ett av dessa har avslutats under året. Under året har arbete kopplat till ett nytt inriktningsbeslut och utveckling för sociala investeringar påbörjats.

För att möjliggöra och underlätta ett behovsdrivet arbete för fullföljda studier på lokal och regional nivå finns en interaktiv publikation med statistik. Under 2024 har den utvecklats med ny statistik från elevhälsodatabasen. I december genomfördes ett statistikwebbinarium där deltagarna blev guidade genom publikationen samt att de tog del av två miniföreläsningar.

Inom ramen för den regionala biblioteksverksamheten och tillsammans med folkbibliotek i regionen arbetar Kulturförvaltningen med läsfrämjande insatser, bland annat i form av "Sommarboken". Barnens bibliotek, en websida som vänder sig direkt till barn och unga har byggts om och uppdaterats under året. Besöksstatistiken visar på god och ökad användning.

Kulturförvaltningen har genomfört ett läsfrämjande projekt Unga läsambassadörer i Biskopsgården, Hjällbo och i Bergsjön. Projektet avslutas under 2024 och en handbok för unga läsambassadörer har tagits fram och presenteras på konferens om ungas läsning. Förvaltningen har även fortsatt arbeta med Språktåget.

Under våren bjöd Regionstyrelsens ordförande in till samtal kring insatser för att motverka barn och ungas risk för utanförskap och kriminalitet. Inbjudna till samtalet var ledningen för Länsstyrelsen och Polisregion Väst. Ambitionen var att få en gemensam bild över arbetet i Västra Götaland samt påbörja ett samtal mellan organisationerna. VGR kommer framöver vara med i styrgruppen för BoB i Region Väst (Barn och unga i organiserad brottslighet – stärka arbetet mot att barn och unga hamnar i grov kriminalitet). VGR:s roll i de lokala BoB-råden kommer att undersökas under 2025.

Reflektioner

Inom öka inkluderingen ligger fokus på jämlikhet, delaktighet och inkludering i samhället i stort. För att skapa en god och jämlik hälsa är det viktigt att stötta och stärka en god start i livet och jämlika uppväxtvillkor.

Arbetet inom kulturförvaltningen samt arbetet med fullföljda studier har varit viktigt för att stärka arbetet med tidiga insatser för barn och unga.

Utvärderingen av kraftsamlingen för fullföljda studier visar bland annat att arbetet har bidragit till att adressera fullföljda studier som en bred tvärssektoriell samhällsutmaning. Kraftsamlingen har kanaliserat resurser till uppbyggnad av nya strukturer och konkreta utvecklingsinsatser. Denna mix uppfattas ha ett stort mervärde. Utvärderingen lyfter samtidigt att det har varit svårt att skapa strategisk samverkan med t ex hälso- och sjukvården, kultur, fritid och andra aktörsgrupper. För att möta det identifierade utvecklingsbehovet av sektorsövergripande samverkan på den delregionala nivån har arbete påbörjats för att stärka samverkan med hälso- och sjukvården och kultursektorn.

Under perioden 2022-2024 har en lärande utvärdering av Kunskapsnoderna fullföljda studier genomförts. Utvärderingen är nu avslutad och resultat omhändertats i det fortsatta genomförandet.

2024 har det inte tagits beslut om något nytt socialt investeringsprojekt. Avsaknaden av nya projekt bedöms inte bero på bristande behov eller intresse, tvärtom bedöms behovet av tvärssektoriella och tvärprofessionella tidiga insatser vara stort. Det verkar finnas svårigheter för verksamheter runt barn och unga att ansöka om att driva sociala investeringar. Det nya ramverket från 2025 ämnar underlätta för verksamheter att ansöka om sociala investeringar.

Även om flera satsningar har bidragit till arbetet med tidiga insatser för barn och unga kvarstår utmaningen att barn och unga ska lämna grundskolan med godkända betyg. 2024 var det ungefär 18 procent (ca 3600 barn) som inte var behöriga till gymnasiet. Det innebär att den nedåtgående trenden gällande andel behöriga till gymnasiet fortsatt. 26 procent av de studerande på gymnasiet avslutar inte med en gymnasieexamen inom fyra år.

Det är ett växande problem att barn och unga involveras i brottslighet och kriminalitet. Det är av vikt att samhället och dess aktörer mobiliserar tillsammans och jobbar förebyggande mot att unga ska hamna i utanförskap. Parallellt med det förebyggande arbetet behövs också ett arbete för barn och unga som redan involverats i brottslighet. Att motverka att barn och unga hamnar i utanförskap och kriminalitet är en komplex

utmaning precis som arbetet med fullföljda studier. Några effektiva åtgärderna för att motverka ungdomsbrottslighet är: Stöd till familjer, fritidsaktiviteter, tidiga insatser i förskola och skola och samarbete mellan olika aktörer.

Att fortsätta och hålla i det långsiktiga arbetet med att ge barn och unga de bästa förutsättningarna för en bra start i livet och för god hälsa, utbildning och utveckling är västligt för att öka inkluderingen och skapa ett socialt hållbart samhälle. Det är en komplex samhällsutmaning som vi tillsammans behöver adressera och ta oss an.

Exempel på resultat

Under 2024 har kunskapsbanken www.fullfoljdastudier.se utvecklats till en gemensam plattform för de delregionala kunskapsnoderna. Syftet är att stärka verksamheternas arbete genom kunskapsfördjupningar, lärande exempel och metoder. I en enkätstudie kopplad till utvärderingen av kraftsamlingen fullföljda studier framgår att 77 procent av de skolchefer som svarade på enkäten har använt sig av sidan. Nästan lika många (71 procent) av respondentgruppen målgruppen för kunskapsnoderna har också gjort det. Svarsfrekvensen för enkäten var 52% av de 65 skolchefer som erhöll enkäten och 31% av 363 personer från målgruppen.

Kraftsamling fullföljda studier. PM – Målgruppernas syn på kraftsamlingen och fortsatta behov. VGR Analys 2024:56.

Satsningen på kunskapsnoder för fullföljda studier inom Västra Götaland bedöms i den lärande utvärdering som genomförts vara en bra start i ett strukturförändrande arbete. En länsövergripande samverkansmodell och struktur för arbetet har tagit form. Utvärderingen visar att noderna har bidragit till att skapa och förstärka en delregional struktur i arbetet med fullföljda studier. Det är troligt att arbetet inom kunskapsnoderna har bidragit till att målgrupperna har ökat sin kunskap och därmed sin förmåga att verka för att fler barn och unga fullföljer sina studier. Satsningen har skapat viktiga mervärden som sannolikt inte skulle ha uppstått utan arbetet med kunskapsnoder.

Utvärdering av kunskapsnoder för fullföljda studier. Genomförd av WSP på uppdrag av Västra Götaland. VGR Analys 2024:55.

Bilaga 1: Förteckning över 2024 års beviljade projekt

De projekt som återfinns nedan har bedömts till största del beröra den aktuella prioriteringen. När kategorisering på insatsområde respektive styrkeområde framgår har kategorisering skett utifrån detta.

DNR	Projektägare	Projektnamn	VGR-medel
KUN 2023-00734	Västra Götalandsregionens Bildningsförbund	Stöd till Västra Götalandsregionens Bildningsförbund för läsfrämjande insatser	1 000 000
KUN 2024-00006	Kulturförvaltningen	Krisresidens Ukraina 2024	300 000
KUN 2023-00726	Färgelanda kommun	Kommunalt digidelcenter	100 000
KUN 2023-00769	Tibro kommun	Kommunalt digidelcenter	100 000
KUN 2023-00338	Kulturförvaltningen	Ersättning till Unga kulturutvecklare	40 000
MRU 2023-00928	RF-SISU Västra Götaland	Hållbar idrott med evenemang som katalysator	2 283 680
MRU 2024-00079	Avdelning forskning, omställning och kompetens - Koncernkontoret	Konferens Integrationsforum 2024	30 000
MRU 2024-00069	Miljö och regionutvecklingsnämnden	Konferens för västsvensk kraftsamling Fullföljda studier	1 100 000
MRU 2024-00380	Skaraborgs kommunalförbund	Kunskapsnod Fullföljda studier Skaraborg 2025	1 125 000
MRU 2024-00384	Göteborgsregionens kommunalförbund	Kunskapsnod Fullföljda studier Göteborgsregionen 2025	1 750 000
MRU 2024-00385	Fyrbodals kommunalförbund	Kunskapsnod Fullföljda studier Fyrbodals 2025	1 125 000
MRU 2024-00386	Sjuhärads kommunalförbund	Kunskapsnod Fullföljda studier Sjuhärad 2025	1 100 000
MRU flera	17 olika verksamheter	Medel till deltagande i Västerhavsveckan 2024	494 226

Bilaga 2: Förteckning över verksamhetsbidrag och föreningsstöd

Beloppen nedan avser genomförande 2024. De verksamheter som återfinns nedan kan beröra fler än denna prioritering. Ett verksamhetsstöd kan innefatta medel till olika verksamhetsspår, där minst ett har en tydlig inverkan på prioriteringens målsättningar. Det har här skett en bedömning till vilken prioritering som är den mest betydelsefulla.

Diariernr	Verksamhet	Belopp	Särskild kommentar
KUN	Stöd till studieförbund	60 608 957	Budgetpost detaljbudget KUN

KUN	Kulturrupdrag till folkhögskolor	5 306 000	Budgetpost detaljbudget KUN
KUN	Föreningsstöd ungdomsorganisationer	19 863 187	Budgetpost detaljbudget KUN
KUN	Föreningsstöd idrottsrörelsen	21 301 362	Budgetpost detaljbudget KUN
KUN	Föreningsstöd parasporten	2 315 257	Budgetpost detaljbudget KUN
KUN	Föreningsstöd politiska ungdomsförbund	3 313 266	Budgetpost detaljbudget KUN
KUN	Föreningsstöd pensionärsorganisationer	3 902 153	Budgetpost detaljbudget KUN
KUN	Fryshuset Elektra, tjejer som unga ambassadörer	186 000	Verksamhetsstöd 2023-2025 (belopp avser år 2024)
KUN	Nationalföreningen för trafiksäkerhetens främjande (NTF)	5 600 000	Verksamhetsstöd 2023-2025 (belopp avser år 2024)
KUN	Länsnykterhetsförbundet Västra Götaland (LNF)	2 800 000	Verksamhetsstöd 2023-2025 (belopp avser år 2024)
KUN	Kvinnojurer i Väst (KiV)	700 000	Verksamhetsstöd 2023-2025 (belopp avser år 2024)
KUN	Maana (tidigare Tjejjouren Väst)	1 400 000	Verksamhetsstöd 2023-2025 (belopp avser år 2024)
KUN	Räddningsjouren, Barn till frihetsberövande föräldrar	300 000	Verksamhetsstöd 2023-2025 (belopp avser år 2024)
KUN	Stadsmissionen Göteborg, utsatta unga	1 100 000	Verksamhetsstöd 2023-2025 (belopp avser år 2024)